
HYRJE

Në procesin e katalogimit të përbashkët COBISS në të njëjtën kohë përditësohen bazat bibliografike lokale dhe baza e përbashkët e ajo e njësuar. Bazat bibliografike përveç të dhënave bibliografike përmbajnë edhe të dhënat për koleksionet e bibliotekës.

Struktura e të dhënave në COBISS është përcaktuar përmes formatit COMARC për regjistrimin e lexueshëm nga makina, dhe atë:

- formati COMARC/B për të dhënat bibliografike
- formati COMARC/A për të dhënat e njësuara
- formati COMARC/H për të dhënat e koleksioneve

Formati COMARC/B dhe COMARC/A është ndërtuar duke u bazuar në formatin UNIMARC, i cili është një një standard ndërkombëtar dhe e zhvillon IFLA Universal Bibliographic Control and International MARC Programme (UBCIM).

Formati COMARC/H për të dhënat e koleksioneve është krijuar në IZUM, sepse në kohën kur është krijuar sistemi i katalogimit të përbashkët formati UNIMARC për të dhënat e koleksioneve ende nuk ekzistonte. Formën fillestar të formatit COMARC/H anëtarët e sistemit të përbashkët e kanë konfirmuar në mbledhjen e datës 7 dhe 8 nëntor 1989 në Maribor.

Formësimi i strukturës së të dhënave për gjendjen e koleksioneve është bazuar në analizën e të dhënave për koleksionet dhe analiza e proceseve përkatëse të punës tek pjesëmarrësit e atëhershëm aktivë të katalogimit të përbashkët. Në përgatitjen e formatit COMARC/H rol kyç kanë luajtur edhe rekomandimet e standardit ISO/TC46/SC9-N34. Tek plotësimet e mëvonshme të formatit COMARC/H janë respektuar edhe standardet e përpunimit të të dhënave për koleksionet, siç është ANSI Z39.44-1986, formati MARC 21 (më parë quhej USMARC) dhe standarde të tjera *de facto*.

COMARC/H përcakton:

- të dhënat përmbledhëse për koleksionet, të cilat ndodhen në bazën e përbashkët dhe në bazat lokale të të dhënave, të cilat mundësojnë funksionin *COBISS+* dhe funksionin e koordinimit të pasurimit për serialet;
- të dhënat e detajuara për koleksionet, të cilat ndodhen vetëm në bazat lokale bibliografike dhe mundësojnë automatizimin e procedurave të inventarizimit, huazimit, pasurimit tek monografitë, kontrollimin e ardhjes së serialeve dhe automatizimin e procedurave të tjera interne.

Formati COMARC/H i është përshtatur sistemit të katalogimit të përbashkët në COBISS, i cili është përshkruar në manualin *COBISS3/Katalogimi*. Për krijimin e regjistrimeve bibliografike dhe të dhënave të tjera për materialet bibliotekare, në kuadër të sistemit të katalogimit të përbashkët janë në dispozicion katër maska: M – monografi, K – burime në vazhdim, Z – koleksione, A – artikuj dhe pjesë të tjera

përbërëse si dhe N – materiale jolibra. Këto maska përmbajnë fusha, nënfusha dhe elemente të nënfushave, të cilat përdoren më së shpeshti gjatë përshkrimit të një materiali të nivelit të caktuar bibliografik.

Fushat përcaktohen me një varg prej tre numrash, ndërsa nënfushat me një shkronjë ose numër. Njësia më e vogël e informacionit, që njihet nga programi gjatë kërkimit dhe shfaqjes, në formatin COMARC/B dhe COMARC/A është nënfusha, ndërsa tek formati COMARC/H është elementi i nënfushës. Fushat, nënfushat, elementet dhe kodet që nuk përdoren më janë identifikuar me dy yllthe "***".

Qëllimi i manualit *COMARC/H* është dhënja e udhëzimeve sa më të sakta për përdorimin e formatit. Përmbajtja e manualit është e ndarë në pesë blloqe dhe tri shtojca.

Në bllokun e parë është paraqitur ndarja bazë e të dhënave në të dhëna përmbledhëse dhe të dhëna të detajuara për koleksionet dhe shënimi i tyre sipas niveleve të veçanta (të përbashkëta dhe lokale).

Tri blloqet më të shkurtëra paraqesin fushat, të cilat formojnë formatin COMARC/H:

- fusha 998 – *Të dhënat përmbledhëse për gjendjen e koleksioneve*
- fusha 997 – *Të dhënat për gjendjen e koleksioneve të serialeve*
- fusha 996 – *Të dhënat për gjendjen e koleksioneve të monografive*

Në bllokun e fundit, i cili është edhe më i madhi, janë përshkruar nënfushat me elementet e veçanta, që janë të renditura sipas radhës alfabetike, pavarësisht nga fushat, të cilave u përkasin. Fillimisht është paraqitur pasqyra e të gjitha nënfushave dhe elementeve të cilat mund të ndodhen në fushat 998, 997 dhe 996, më pas është përshkruar përdorimi i treguesve tek një numër i kufizuar i fushave. Përshkrimi i nënfushave të veçanta përbëhet nga përshkrimi i përgjithshëm i nënfushës, pas të cilit vije lista e elementeve me gjatësinë më të madhe të lejuar dhe përshkrimi i elementeve, nëse nënfusha i posedon. Në fund janë dhënë edhe shembujt. Në rastet kur ndodhet edhe fusha 998, tek nënfusha 998c nuk shfaqet përmbajtja e të gjithë elementeve të kësaj nënfushë, mirëpo vetëm përmbajtja e elementit 7. Përmbajtja e të gjitha elementeve shfaqet në modulën *COBISS3/Koleksionet e bibliotekës* midis attributeve të klasës **Fusha 998** dhe klasës **Materiali**.

Pas bllokut të përmbajtjes janë këto të dhëna:

- *Shtojca A*: Përmbajtja e të dhënave për koleksionet (pasqyra e nënfushave dhe elementeve me paraqitjen e përsëritshmërisë ose jopërsëritshmërisë, shkallës së detyrueshmërisë dhe pranisë në nivelin e përbashkët dhe/ose lokal)
- *Shtojca B*: Shkurtesat e rekomanduara
- *Shtojca C*: Shembull i veçantë i shënimit të të dhënave në disa nivele

Në rast të ndryshimeve ose përditësimeve të formatit, zëvendësohen vetëm ato faqe, në të cilat janë ndryshuar. Faqet e përditësuara kanë datë të re, ndërsa anash përmbajtjes së ndryshuar ndodhet një vizë vertikale.

Lusim, të gjithë përdoruesit e këtij manuali, që me sugjerimet e tyre të ndihmojnë në përmirësimin e zgjidhjeve të realizuara deri tani.